

Rahapelipoliittinen ohjelma

THL/ Kansallinen verkostotilaisuus:
Päihdeasiakkaan varhainen tuki ja hoito 28.9.2022

Mari Pajula/ erityisasiantuntija, STM

Rahapelipoliittinen
ohjelma

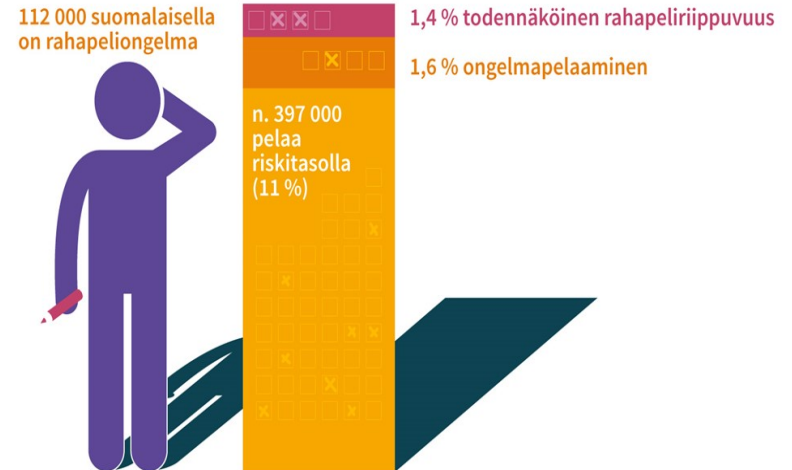
Rahapelaaminen Suomessa

- 78 % pelannut jotakin rahapeliä 12kk aikana (15-74v.)
- Sukupuolierot: miehet pelaavat naisia enemmän ja ongelmia enemmän.
- Pelaaminen on yleisintä 25-44 –vuotiailla.
- Rahapelien saatavuus korkea:
 - Veikkaus Oy:n pelit (yksinoikeus)
 - Järjestelmän ulkopuolinen saatavuus kasvanut rahapelaamisen siirtyessä internetiin

Rahapeliongelman esiintyvyys ja luonne

- Ongelmia eniten aiheuttavat pelityypit raha-automaattipelit ja muut nopeatempoiset ("punaiset") pelit
- Ongelmat liittyvät yhä useammin internet-rahapelaaminen
- N. 790 000 suomalaisella on lähipiirissään ongelmallisesti pelaava henkilö
- Hoitoon hakeutumisen kynnyks korkeaa

RAHAPELIONGELMAN ESIINTYVYYS

Rahapelipoliittinen ohjelma osana päihde- ja riippuvuusstrategiaa

- Osa hallitusohjelman toimeenpanoa
- Osa päihde- ja riippuvuusstrategiaa
 - Ensimmäinen päihteitä ja riippuvuuksia yhteen kokoava strategia
 - Tavoitteena on ehkäistä ja vähentää alkoholin, tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä huumausaineiden käytöstä ja rahapelaamisesta aiheutuvia riskejä, haittoja ja ongelmia kaikissa ikäryhmissä. Strategia kattaa myös digipelaamisen, päihtymiseen käytettävät lääkkeet ja muut aineet.
 - Samanlaiset syntymekanismit ja haittojen kasautuminen puoltavat yhteistä käsittelyä
- Päihde- ja riippuvuusstrategian kautta ohjelma kytkeytyy laajasti myös muihin ohjelmiin, strategioihin ja kokonaisuuksiin

Päihde- ja riippuvuusstrategiaan liittyvä työ valtioneuvostossa hallituskaudella 2019–2023

Rahapelipoliittinen ohjelma

- Yhteisen käsittelyn lisäksi tarvitaan myös riippuvuusteemojen erityisen piirteiden tarkastelua, rahapelipoliittista ohjelmaa odotettu kentällä pitkään
- Ministeri Kiurun asettaman työryhmän toimikausi 15.3.2021-31.3.2022, ohjelma julkaistiin 10.5.2022
- Valmistelu virkamiestyöryhmässä (sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö, valtioneuvoston kanslia, Poliisihallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) kenttää laajasti kuullen
- Ohjelma luo suuntaviivat rahapelihaittojen ehkäisylle ja vähentämiselle vuoteen 2030 asti
- Ohjelmalla edistetään digipelihaittojen käsittelyn integrointia osaksi rahapelihaittojen ehkäisyä ja hoitoa

Rahapelipoliittisen ohjelman lähtökohdat

1. Ehkäistään laajasti rahapelihaittoja lievemmistä haitoista rahapeliongelmiin ja rahapeli riippuvuuteen asti.
2. Ymmärretään rahapelihaittojen ehkäisy osaksi yleistä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä sekä sosiaalipoliittisia tai hyvinvointitaloudellisia rakenteita.
3. Kiinnitetään huomiota esimerkiksi ikään, sukupuoleen, tuloihin, työasemaan, koulutukseen, asuinpaikkaan, kulttuuri- ja kielivähemmistöihin, sillä kaikki haittojen ehkäisyn ja vähentämisen toimet eivät toimi samalla tavalla kaikissa ryhmissä.
4. Integroidaan digi- ja rahapelihaittojen käsittelyä tarkoituksenmukaisilta osin.

Sisältöalue 1: Tehokkaasti haittoja ehkäisevä rahapelijärjestelmä

Tavoite 1. Yhdenmukaisen ja tehokkaan rahapelipolitiikan ja rahapelien toimeenpanon ohjauksen varmistaminen haittojen torjumiseksi

Toimenpiteet:

- Yhtenäistetään ja kehitetään viranomaisyhteistyötä eri tasoilla
- Muutetaan rahapeliasioiden neuvottelukunnan rakennetta
- Arvioidaan seuraavalla hallituskaudella (2024-2027) rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen kannalta tarkoituksenmukaista ohjausrakennetta yksinoikeusjärjestelmälle
- Varmistetaan, että rahapelituottojen määrälle ei ole tavoitetta eivätkä tuotot ohjaa suomalaista rahapelipolitiikkaa tulevaisuudessa

Tavoite 2. Rahapelijärjestelmä ehkäisee ja vähentää haittoja tehokkaasti

Toimenpiteet:

- Vahvistetaan tietopohjaisuutta: rahapelijärjestelmän ja sen toimeenpanon tulee perustua parhaalle olemassa olevalle tietopohjalle, kartoitetaan järjestelmätason riskit ja mahdollisuudet ja reagoidaan niihin
- Etsitään keinoja vähentää järjestelmän ulkopuolista rahapelien saatavuutta ja saavutettavuutta järjestelmän toimintaedellytysten turvaamiseksi kansainvälistyvässä markkinassa.

Sisältöalue 2. Haittojen ehkäisy ja vähentäminen ehkäisevässä työssä ja palveluissa

Tavoite 1. Vaikutetaan rahapelaamiseen kohdistuviin asenteisiin siten, että rahapelaaminen ymmärretään sekä yhteiskunnassa laajemmin että yksilötasolla mahdollisena riskinä, ja että rahapeliongelmaan liittyvä kielteinen leima vähenee.

Toimenpiteet:

- Vahvistetaan rahapelihaittojen ehkäisyä osana ehkäisevää päihdetyötä
- Otetaan huomioon elinkaariajattelu ja eri ryhmien ja tilanteiden erityispiirteet rahapelihaittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä
- Edistetään ei-leimaavan kielen käyttöä

Tavoite 2. Vahvistetaan rahapelihaittojen tunnistamista, puheeksiottoa ja ehkäisevien sekä tuki- ja hoitopalveluiden laatua, saatavuutta ja saavutettavuutta.

Toimenpiteet:

- Edistetään rahapelaamisen puheeksiottoa ja rahapelihaittojen tunnistamista
- Huomioidaan rahapelihaitat vahvemmin ja näkyvämmiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa ja vahvistetaan osaamista
- Parannetaan palveluiden laatua, saavutettavuutta ja saatavuutta rahapelihaitoissa
- Tarjotaan pelihaittakeskuksen kautta sähköisiä palveluja ja levitetään hyviä käytäntöjä
- Kiinnitetään vertaistuki ja kokemusasiantuntijuus tuki- ja hoitopalveluihin
- Edistetään oikeutta saada hoitoa rahapeliongelmaan ja ehkäistään itsetuhoisuutta

Tavoite 3. Ehkäistään ja vähennetään rahapelihaittoja ylivelkaantumisen torjunnalla ja talousosaamisen edistämisellä sekä tuetaan veloista selviämistä.

Toimenpiteet:

- seurataan ja edistetään ylivelkaantumisen torjuntaan liittyviä toimia
- Edistetään rahapelaamiseen liittyvästä velkaantumisesta selviämistä ja taloudellista toipumista
- Edistetään rahapelihaittojen ehkäisyä talousosaamisen näkökulmasta

Sisältöalue 3. Haittojen vähentämisen kansallisen tavoitetason määrittely ja tietotarpeet

Tavoite 1. Rahapelihaittojen tavoitetaso on määritelty ja rahapelihaittoja seurataan monipuolisesti erilaisilla indikaattoreilla.

Toimenpide:

- Määritellään haittojen vähentämisen kansallinen tavoitetaso. Määritellään rahapelaamiselle kohonneen riskin taso.

Tavoite 2. Varmistetaan, että tiedontuotanto kohdentuu rahapelipoliittisen ohjelman toimeenpanon tietotarpeisiin, ja että tietoa levitetään ja hyödynnetään laajasti kohderyhmittäin.

Toimenpide:

- Kehitetään 52 §:n tutkimusta, arvioidaan tutkimusrahoitusta ja edistetään monipuolisen, monialaisen ja monikanavaisesti rahoitetun tutkimuskentän muodostumista.

Ohjelman toimeenpano

- Kaudet: 1. kausi 2022–2023, 2. kausi 2024–2027 ja 3. kausi 2028–2030
- Käynnistämisvaihe 2022-2023:
 - Tilannekuva -> rahapelihaittojen tavoitetaso -> toimeenpanosuunnitelma
 - STM asettaa syksyllä ohjausryhmän 1. kaudelle (STM, SM, VNK, THL, Poha)
 - Toimeenpanosuunnitelmaa laaditaan kolmessa temaattisessa kokonaisuudessa: 1. rahapelijärjestelmä, 2. ehkäisevä työ ja palvelut, 3. tiedontuotanto
 - Toimijakenttä mukaan yhteiseen työhön! Ohjelmalla tuetaan pelihaittojen integraatiota soteen ja hyteen, nyt mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten pitkäjänteistä ja toimivaa työtä ja kokonaisuutta tulisi rakentaa ja tukea ohjelman kautta. Ehkäisevää työtä ja palveluita koskeva työpaja 6.10.2022
 - Samaan aikaan tapahtuva mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistaminen tukee sosiaalihuollossa ja terveydenhuollon palveluissa varhaista tunnistamista ja avun saantia
- Rahoitus:
 - Rahapelihaitat osana perustyötä ja sen rahoitusta
 - Hoidon järjestämisvastuu jatkossa hyvinvointialueilla, rahoitus osana hyvinvointialueiden rahoitusta
 - Arpajaislain 52 §:n mukainen rahapelihaittojen seuranta, tutkimus, arviointi sekä ehkäisyn ja hoidon kehittäminen (THL) on osa ohjelman toimeenpanoa. Tuen ja hoidon saatavuuden ja laadun edistäminen yksi työn painopistealueista.
 - Valmistellaan 1. kaudella STM:n pääluokkaan määrärahaehyksestä rahoitettava uusi momentti tukemaan rahapelipoliittisen ohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä.

Momentilta rahoitetaan jatkossa nykyistä Peluurin kokonaisuutta vastaavat sähköiset, valtakunnalliset anonyymit palvelut raha- ja digipelihaittoihin ja tuetaan hyvinvointialueita pelihaittojen tuen ja hoidon kehittämisessä ja toteuttamisessa. Lisäksi arvioidaan, onko tarkoituksenmukaista rahoittaa siitä osa pelihaittatutkimuksesta.

Eduskunnan lausuma arpajaislain muutosten hyväksymisen yhteydessä: *”Eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa ongelmapelaajien ja heidän läheisilleen tarjottavien erilaisten tuki- ja hoitopalvelujen saatavuuteen sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin.”*

Vahva viesti myös hyvinvointialueille panostaa rahapeliongelmien tuki- ja hoitopalveluiden laatuun sekä yhteistyöhön.

Kiitos!

Rahapolitiittinen
ohjelma